

İZMİR GZFT (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler) ANALİZİ

SOSYAL YAPI

Güçlü Yönler

- Türkiye genelinde sosyo-ekonomik gelişmişlikte ve rekabetçilikte 3. büyük il olunması
- Sosyoekonomik ve sosyokültürel açılarından Ege Bölgesi'nin merkezi olunması
- Eğitim sektöründe Türkiye'deki gelişmişlik sıralamasında 5. olunması
- Beşeri sermaye ve yaşam kalitesi bakımından ülkedeki en rekabetçi 4. il olunması
- Örgün eğitimin tüm düzeylerinde (okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim) okullaşma oranlarının Türkiye ortalamasından yüksek olması
- Örgün eğitimin tüm düzeylerinde (okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim) öğretmen başına düşen öğrenci sayısının Türkiye ve Ege Bölgesi ortalamalarından düşük olması
- 7 adet üniversitenin bulunması
- Üniversitelerin kurumsal işbirliğinde, araştırma-geliştirme ve programlama etkinliklerinde birikim ve deneyim sahibi olmaları
- Yaygın eğitim kapsamında düzenlenen sosyal ve kültürel kurslarda gerek branş, gerekse kurs ve kursiyer sayısında artış gözlenmesi
- Çok sayıda kültür ve sanat etkinliğinin gerçekleştirilmesi
- Çok sayıda yerel medya kuruluşu bulunması
- Temel sağlık göstergeleri bakımından ülke ortalamasının üzerinde olunması
- Kurumsal yapı bakımından en gelişmiş illerden biri olunması (kamu kurumları, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının diğer illere göre güçlü olması)
- Tarım dışı sektörlerdeki istihdamın Türkiye ortalamasının üzerinde olması
- Ücretli çalışanların toplam istihdama oranının Türkiye ortalamasının oldukça üstünde olması
- Ücretli çalışan kadınların toplam istihdamdaki payının Türkiye ortalamasının 2 katı olması
- Sosyal ve kültürel yapının çeşitlilik göstermesi

Zayıf Yönler

- Medyan yaş değerinin Türkiye ve Ege Bölgesi ortalamalarından yüksek ve yaşlı nüfus oranının fazla olması
- Yaşlı nüfusa yönelik sosyal hizmet ve bakım kurumlarının yetersiz olması, var olanların Büyükşehir sınırları içerisinde yoğunlaşması
- İlköğretim ve ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısının Türkiye'den yüksek olması
- Özellikle bazı ilçelerde ilköğretimde ve ortaöğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısının oldukça yüksek olması
- Engellilerin toplumsal bütünleşmesi için gerekli eğitim, sosyal hizmet ve beceri geliştirici kurumların yetersiz olması
- Göç nedeniyle okuma-yazma bilmeyen nüfusta sürekli bir artış olması
- Sağlık kuruluşlarının merkezde yoğunlaşmasının diğer ilçeler bakımından sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntılara yol açması, sağlık kuruluşlarının çevre illere de yoğun hizmet vermesi sonucu mevcut kapasitenin zorlanması
- İşsizlik oranının ülke ortalamasının üzerinde seyretmesi ve göçlerle birlikte artması
- Kırsal kesimdeki kadınların çoğunlukla aile işletmelerinde ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaları, kentsel alanlarda ise düşük ücretli, emek yoğun işlerde çalışmaları
- Mesleki eğitimin yerel ekonominin ihtiyacına göre yeterince biçimlendirilmemesi
- Kültürel etkinlikler için altyapının nitelik ve nicelik bakımından yetersiz olması

- İzmir’de müzelerin nitelik ve nicelik bakımından yetersiz olması
- Nitelikli işgücünün farklı şehirlere göç etmesi
- Kültür sanat etkinliklerinin eşgüdüm içinde gerçekleştirilmemesi
- Üniversite ile iş dünyası arasındaki bağın zayıf olması
- Ortalama hane halkı sayısının düşük olmasının özellikle engelliler ve bakıma muhtaç yoksul vb. yaşlılar bakımından sıkıntılara yol açması
- İzmir ile ilgili yerel, bölgesel ve uluslararası düzeyde veri üretiminin ve araştırmaların yetersiz olması

Fırsatlar

- Kültürel-sanatsal faaliyetlere olan ilginin artması, yeni tiyatro salonlarına olan talebin Türkiye’den fazla olması
- Kayıt dışı istihdam oranının ülke ortalamasından düşük olması

Tehditler

- Kentsel nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasından yüksek olması nedeniyle sağlıklı kentleşme, toplum sağlığı, ulaştırma gibi konularda hizmetlerin yetersiz olması
- Göç sonucu artan nüfusun plansız yapılaşmayı tetiklenmesi, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin arzı üzerinde baskının sürmesi
- İldeki sağlık kurumlarının çevre illere yoğun hizmet vermesi sonucu kapasitelerinin yetersiz kalması
- İşsizlik nedeniyle il içerisinde ilçelerden merkeze göç sonucu ilçelerdeki nüfusun yaşanması ve işsizliğin artması

EKONOMİK YAPI

Güçlü Yönler

- Türkiye genelinde sosyoekonomik gelişmişlikte ve rekabetçilikte 3. büyük il olunması
- Ege Bölgesi GSYİH’sinin neredeyse yarısının oluşturulması, kişi başına düşen GSYİH’de Türkiye’nin 6. ili olunması
- Türkiye’de sanayinin yoğunlaştığı ikinci bölge olunması
- Yetişmiş insan kaynağının bulunması
- Zengin doğal, tarihi ve kültürel kaynakların bulunması
- OSB ve KSS’lerin sayı ve alan bakımından büyük olması
- ESBAŞ ve İDESBAŞ’ın var olması
- Havacılık, bilişim ve organik tarım gibi sektörlerde kümelenme çalışmaları bulunması
- Bilim ve teknoloji altyapısına ve beşeri sermayeye sahip olunması, İYTE ve İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi’nin mevcut olması
- İleri teknolojiye dayalı sektörlerin (özellikle bilişim, tıbbi aletler ve endüstri makinelerinin) yoğunlaşmış ve yıldız sektör olması
- Tarımsal üretimin ülke geneline göre daha çeşitli ve yüksek teknolojiyle yapılıyor olması
- Gıda ve içecek imalatı, giyim eşyası ve deri ürünleri imalatı gibi tarıma dayalı sanayilerin yoğunlaşmış ve yıldız sektör olması
- Ülkedeki toplam süs bitkisi üretiminin büyük kısmının karşılanması
- Et, süt ve su ürünlerinde çeşitliliğin bulunması
- Organik tarımda yüksek kapasite, deneyim ve ürün çeşitliliğine sahip olunması
- Seracılığın, örtü altı ve süs bitkisi yetiştiriciliğinin gelişmiş olması
- Türkiye’nin ilk ve en gelişmiş tarım ürünleri borsasının bulunması
- Tarıma yönelik eğitim ve araştırma alanında kurumsal kapasite olması

- Rüzgar enerjisi açısından ülke potansiyelinin büyük bölümüne sahip olunması ve bunun yatırım potansiyeli yaratması
- Jeotermal enerjide dünyada 5. sırada olan ülkemizin toplam potansiyeli içinde büyük paya sahip olunması
- Otel ve lokanta hizmetleri sektörünün gelişme hızının yüksek olması
- Ulaşım olanaklarının çeşitlilik arz etmesi
- Sanayi bölgelerine demiryolu ile taşıma imkanı bulunması
- Lojistik sektörünün gelişme potansiyeli olması
- Depolama, elleçleme ve dağıtım faaliyetlerinin giderek yaygınlaşması
- Turizme ve ticarete hizmet eden limanların bulunması
- İzmir Limanı'nın Türkiye'nin en önemli ihracat limanlarından biri olması
- Turizm potansiyelini ve sınır ötesi ticareti güçlendirmesi bakımından Çeşme-Sakız Adası, Çeşme-İtalya feribot seferlerinin var olması

Zayıf Yönler

- İhracat payının düşme eğiliminde olması, son 5 yıldır dış ticaret açığı verilmesi
- Ekonomideki gücün dağılmasına ve uzmanlaşma eksikliğine neden olan çok sektörlü bir yapıya sahip olunması
- Son 10 yılda İzmir'e yönelik kamu yatırımlarında azalma olması
- OSB'lerin birçoğunun henüz tam olarak kullanılmıyor olması; OSB ve serbest bölgelerde enerji, ulaşım ve iletişim konularında altyapı eksikliklerinin bulunması
- Ar-ge hibe desteklerinden yeterince faydalanılmaması
- KOBİ'lerde kurumsallaşmanın eksik olması
- Tarım arazilerinin küçük ve çok parçalı olması, tarımda ortalama işletme büyüklüğünün ülke ortalamasının altında olması, tarımsal yapıda örgütlü hareket etme kültürünün yeterince gelişmemiş olması, yeterli sermaye ve bilginin olmaması
- Modern sulama, ilaçlama, gübreleme vb. tekniklerin yeterince kullanılmaması
- Yaş meyve ve sebze pazarlama zincirinde soğuk depolama ve nakliye yetersizliği
- Tarımsal ürünlerin işlenmesinde kalite, ölçüm, hijyen ve gıda güvenliği uygulamalarının yetersiz olması
- Su ürünlerinde aşırı avlanma yapılması, örgütlenme ve denetim yetersizliği
- Kırsal kesimde geçim kaynaklarının yetersiz ve işsizlik oranının yüksek olması
- Orman ve mera olarak değerlendirilmesi gereken alanların tarım arazisi, yapılaşma, turizm, maden ve taş ocakları gibi ekonomik faaliyetler amaçlı kullanılması
- Tarım-sanayi entegrasyonunun yetersiz olması
- Endüstriyel faaliyetlerden dolayı bazı ilçelerde tarım alanlarının yok olma tehlikesi bulunması
- Deniz-kum-güneş temelli kitle turizmi sonucunda talebin 12 aya yayılamaması
- Turistlerin ortalama kalış süresinin ve konaklama tesislerinin doluluk oranının düşük olması
- İzmir'in turizm ve yatırım açısından yeterince tanıtılmaması
- Kongre ve fuar turizmi altyapısının yetersiz olması
- Enerjide dışa bağımlı olunması
- Sanayi ve tarım istihdamı yoğunlaşmasında düşüş yaşanması
- İzmir Limanı'nın artan talebi karşılayacak altyapı ve kapasiteye sahip olmaması, gemilerin bekleme sürelerinin artması
- Lojistik sektöründe İzmir kökenli firmaların küçük ölçekli olması

Fırsatlar

- Avrupa pazarına coğrafi açıdan yakın olunması

- Türkiye'de ve dünyada organik ürünlere ilginin artması, bu ilginin organik üretime yapılan desteklere ve hukuki metinlere de yansması
- Yenilenebilir enerji sektörünün ulusal ve uluslararası alanda öncelik kazanması
- Termal turizm bölgeleri ve merkezlerinde turizm amaçlı düzenlemelerin yapılmış olması
- Tarım, sanayi ve turizm bölgelerini birbirine bağlayan bir geçiş noktası olunması
- Kruvaziyer turizmin giderek artması
- Çandarlı'da, Akdeniz'in en büyük limanı olacak yeni bir konteyner limanı projesi bulunması

Tehditler

- Küresel finansal krizin Türkiye ve İzmir'i olumsuz etkilemesi
- OSB ve serbest bölgelere ilişkin mevzuatın çok sık değişmesi, bu durumun yatırımcılarda güvensizlik yaratması
- Küresel olarak enerji sıkıntısının yaşanmaya başlanması ve enerji fiyatlarının artma eğiliminde olması
- Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda tarım sektöründe geçimlik işletmelerin tamamı ile yarı geçimlik işletmelerin önemli bir kısmının üretimden çekileceğine dair bir öngörü bulunması
- İzmir'in AB tarafından finanse edilen Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni(IPARD) kapsamında yer almaması
- Denizlerin kirlenmesinin su ürünleri için risk oluşturması
- Turizm politikalarında destek ve teşviklerin Antalya ve Güney Ege'de yoğunlaşması
- Yenilenebilir enerji alanında gereken teknolojide dışa bağımlı olunması, yatırım maliyetlerinin yüksek olması
- Ulusal ölçekte sunulan teşvik ve desteklerden yeterince faydalanılamaması

ÇEVRE

Güçlü Yönler

- Eysel ısınma ve sanayide kullanılan yakıtların kalitelerine sınırlama getirilmesi ve kullanılan yakıtların denetlenmesi
- Sanayi ve evsel ısınmada doğal gazın geçilmesi
- Körfez'deki kirliliği önlemek amacıyla Büyük Kanal Projesi kapsamında 2000 yılında devreye giren Arıtma Tesisi'nin varlığı
- İzmir kıyılarının, Akdeniz Foku'na yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturması
- Birçok kuş türüne evsahipliği yapılması
- Yaban hayatı koruma alanlarının bulunması
- Geri dönüşüm ve atık yönetimi konusunda teknik kapasitenin bulunması
- Çevre konusunda çalışan üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin bulunması
- İldeki kamu ve yerel yönetim kuruluşları ile üniversitelerin proje deneyimleri bulunması
- Orman varlığının Türkiye'ye göre fazla olması

Zayıf Yönler

- OSB'lerde atık yönetimi konusunda ciddi eksiklikler olması
- Su kaynaklarının yetersiz olması
- Arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun payının düşük olması ve bazı ilçelerde klorlama, depolama hizmetlerinin eksik olması
- Kanalizasyon altyapısında eksiklikler olması
- Deniz kirliliği sorunu olması
- Katı atık bertarafı konusunda kapasitenin ve atık depolama altyapısının yetersiz olması
- Atık çamur bertarafının yetersiz olması

- Sanayi tesislerinin kent içi hava kalitesini olumsuz etkilemesi, atıklar açısından sorunlu olması
- Gediz Havzası'nın çoğunlukla endüstriyel, tarımsal; Bakırçay Havzası'nın tarımsal; Küçük Menderes Havzası'nın evsel ve tarımsal faaliyetlerden dolayı kirleniyor olması
- Sanayide suyun yeniden kullanım oranının düşük olması
- Çevre yönetim sistemlerinin kullanım oranının düşük olması
- Tehlikeli atık konusunda firmaların bilgi yetersizliği, bilgisi olan firmalarda ise depolama sorunu, tehlikeli atık geri kazanımı için kullanılan lisanslı geri kazanım tesislerinin yeterli kapasiteyi sağlayamaması
- Tüm havzalarda kirlilik kontrolünün yetersiz olması
- Bilinçsiz ve kontrolsüz gübre ve tarım ilaçları kullanılması
- Aşırı sayıda açılan yer altı kuyu suları nedeniyle Küçük Menderes su seviyesinin gittikçe düşmesi
- Verimli orman alanları bakımından Türkiye ortalamasının altında olunması
- İzmir ili ormanlarının 1. derece yangına hassas ormanlardan oluşması
- Hava kirliliği ölçüm istasyonlarının yetersiz kalması
- Yeterli sayıda atık su arıtma tesisi bulunmaması
- Endemik türleri içeren nitelikli alanların herhangi bir koruma statüsüne sahip olmaması

Fırsatlar

- Çevre il ve ilçelerde altyapı ve arıtma tesislerine yönelik yatırımların arttırılması
- Organik tarımın gelişmesiyle toprak kirliliğinin azalacak olması
- Avrupa Birliği ve ulusal yenilenebilir enerji politikalarının yerli, ucuz ve temiz enerjiyi destekliyor olması

Tehditler

- Küresel ısınma ve iklim değişikliği yaşanıyor olması
- Körfez'deki iyileşme sürecini olumsuz etkileyen bazı kirlilik girdilerinin devam etmesi
- Gediz havzasına diğer illerden evsel atıklar ve sanayi atıkları gelmesi
- Sanayi tesislerinin yerleşim merkezlerine yakınlığının çevresel tehditler oluşturması

FİZİKSEL ALTYAPI ve ULAŞIM

Güçlü Yönler

- Adnan Menderes Havaalanı'nın kapasitesinin artırılmış olması
- Kentin bir körfez çevresinde konumlanmış olmasının ulaşım çeşitliliğini artırması
- Yaya ve bisiklet ulaşımına önem verilmesi, belirli alanların buna uygun düzenlenmesi
- Hinterlandıyla, özellikle Alsancak Limanı ile demiryolu ve karayolu bağlantılarının bulunması
- İzmir Limanı'nın turizm bölgelerine, Adnan Menderes Havaalanı'na yakın olması
- Kıyı şeridi sayesinde deniz ulaşımı açısından önemli olanaklara sahip olunması
- Yapım aşamasında metro ve hafif raylı sistem hatları bulunması
- İzmir'in haberleşme ağının gelişmiş olması

Zayıf Yönler

- Demiryolu ve raylı sistem yatırımlarının yetersiz olması
- İzmir'den direkt uçuşların az olması
- Denizyolunun yolcu taşımacılığı bakımından yeterince kullanılmaması
- Şehir içi ve şehirlerarası yük ve yolcu taşımacılığının karayoluna bağımlı olması, şehir içi ulaşımında 1990'lı yıllara kadar karayolu ağırlıklı yatırımlara yer verilmesi

- Trafik sorunu olması ve otoparkların yetersiz olması
- Yenilenebilir enerjilerin kullanımına yönelik iletim ve dağıtım altyapısının yetersiz olması
- Plansız yapılaşma sonucu ortaya çıkan aşırı betonlaşma ve yeşil alanların kaybedilmiş olması

Fırsatlar

- Ankara-İzmir Hızlı Tren Projesi'nin İzmir-Ankara hattını kısaltacak olması
- İzmir Limanı'nın özelleştirilmesi
- Sağlıklı Kentler Birliği'ne adaylığın altyapı projelerine ivme kazandıracak olması

Tehditler

- Motorlu araç sayısındaki artışın trafik, çevre ve otopark sorunlarına neden olması
- Deprem, erozyon ve sele karşı yüksek risk altında olunması
- Göç nedeniyle hızla artan nüfusun yarattığı altyapı ihtiyacının artıyor olması